

Sygn. akt VI U 685/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	Stażysta Izabela Bukowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 sierpnia 2013 r. w S.

sprawy B. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o uchylenie decyzji z dnia 12.10.2011 r.

na skutek odwołania B. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 4 kwietnia 2013 roku znak: (...) - (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podejmuje wypłatę emerytury ubezpieczonej począwszy od 1 października 2011r.;

II. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie;

III. przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S. do merytorycznego rozpoznania poprzez wydanie decyzji wniosek o wypłacenie ustawowych odsetek od zawieszonych świadczeń emerytalnych za okres od 1 października 2009 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z 4 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił B. K. (1) prawa do uchylenia decyzji z dnia 17 kwietnia 2012 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesiła ubezpieczonej prawo do emerytury na okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do podjęcia wypłaty świadczenia od 1 października 2011 r., bowiem przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. utracił moc prawną dopiero od dnia 22 listopada 2012 r. Organ rentowy zaznaczył przy tym, iż w jego ocenie wyroki Trybunału Konstytucyjnego nie mają skutków retroaktywnych.

Ubezpieczona odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez uchylenie decyzji ZUS z dnia 12 października 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza jej prawo do emerytury na okres od 1 października 2011

r. do dnia 21 listopada 2012 r. i powołując się na wydanie przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 13 listopada 2012r. wyroku. Skarżąca wywodziła, że decyzja ZUS z dnia 17 kwietnia 2012 r. została oparta na normie prawnej uznanej za niezgodną z Konstytucją, toteż zachodzi podstawa do jej uchylecia. Wskazując na powyższe, wniosła o wypłatę świadczeń emerytalnych za okres od 1 października 2009r. wraz z odsetkami od każdej zaległej miesięcznej raty.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonej w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Na rozprawie w dniu 26 sierpnia 2013r. pełnomocnik ubezpieczonej podtrzymał dotychczasowe stanowisko, dodatkowo obszernie je uzasadniając i powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych, w tym Sądu Apelacyjnego w Szczecinie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. K. (1)urodziła się (...)roku. Od dnia 1 stycznia 1999 r. i nadal (także po dniu 1 października 2011 roku) jest nieprzerwanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Urzędzie Gminy w R..

Niesporne, a nadto dowód: dokumentacja w aktach ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

We wrześniu 2009 r. ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury.

Decyzją z 17 września 2009 roku organ rentowy przyznał jej prawo do tego świadczenia od dnia 1 września 2009 roku, tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku.

Dowody:

- wniosek - k. - 1-2 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej;

- decyzja z dnia 17.09.2009 r., k. 14-15 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Decyzją z 12 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z urzędu wstrzymał B. K. (1) dalszą wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r., z uwagi na fakt nieprzerwanego kontynuowania przez nią zatrudnienia. Organ rentowy wskazał, iż w celu podjęcia wypłaty emerytury ubezpieczona winna przedłożyć świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Niesporne, a nadto dowód: - decyzja z 12.10.2012r., k. 25 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012r., poz. 1285.

Niesporne.

26 listopada 2012 r. ubezpieczona złożyła w ZUS O/S. wniosek o wznowienie wypłaty zawieszonych świadczeń od dnia 1 października 2011 r. Wniosek nie zawierał żądania wypłaty zaległych świadczeń wraz z odsetkami.

Dowód: wniosek z 23.11.2011r. – k. 27 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Na mocy decyzji z 16 stycznia 2013 r. organ rentowy wznowił wypłatę należnej ubezpieczonej emerytury od dnia 22 listopada 2012 r., tj. od daty opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., informując w załączniku do decyzji, że jednocześnie uchyla decyzję z 12 października 2011r. w części, w jakiej dotyczy ona zawieszenia emerytury od 22 listopada 2012r.

Dowód: decyzja z 16.01.2013 r. - k. 31plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie było w pełni uzasadnione, bowiem prezentowane przez organ rentowy w toku niniejszego postępowania stanowisko nie ma oparcia w prawie.

Badając zgodność z Konstytucją przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych, Trybunał Konstytucyjny powiązał treść tego przepisu właśnie z treścią art. 103a ustawy emerytalnej, wskazując iż oba te przepisy nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oceniając skutki wyroku Trybunał doprecyzował przy tym, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

W świetle brzmienia art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma jednak – wbrew temu, co twierdził pełnomocnik organu rentowego w odpowiedzi na odwołanie - skutki retroaktywne, co powoduje, iż po jego opublikowaniu zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CO 43/08 oraz wyrok tego sądu z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt II PK 42/06 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25 kwietnia 2013r., sygn. akt III AUa 947/12).

Mając to na względzie, trzeba więc wskazać, że zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) stanowił, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tj. ustawy emerytalnej) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Z kolei wymieniony art. 6 pkt 2 omawianej ustawy dodał zaś do ustawy emerytalnej - po art. 103 - art. 103a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.”

Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 r., wszedł zaś w życie z dniem 1 stycznia 2011r., przy czym wobec osób, które prawo do emerytury nabyły do końca 2010 roku zaczął odnosić skutki dopiero od 1 października 2011r.; w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba więc uznać, że już od 1 stycznia 2011 roku powinien on zostać wyrugowany z porządku prawnego z powodu jego niezgodności z art. 2 Konstytucji. Nie można jednak zapominać – co wyraźnie wynika z orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego – że takie wyrugowanie może nastąpić tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tych ubezpieczonych (do których zalicza się także i B. K., która prawo do emerytury nabyła od 1 września 2009 r.) należy zatem dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał zanim do ustawy emerytalnej został dodany art. 103a. Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał zaś wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony bowiem został z dniem 8 stycznia

2009 r. art. 103 ust. 2a cyt. ustawy emerytalnej (art. 37 pkt 5b ustawy), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a - z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...).

W tej sytuacji ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. Obecnie - w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego – trzeba więc uznać, iż to prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Skoro zaś art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) wskazywał, że przepis art. 103a ustawy emerytalnej znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie dopiero poczynając od dnia 1 października 2011 r., dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury. Obecnie więc, wobec uznania skutków tego przepisu za niebyłe, koniecznym było uznanie iż od tej właśnie daty wypłata emerytury dla ubezpieczonej powinna zostać podjęta, bowiem odpadła podstawa prawna jej wcześniejszego wstrzymania.

Kierując się więc tymi wszystkimi względami, uwzględniając odwołanie ubezpieczonej, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury ubezpieczonej począwszy od 1 października 2011r., czyli od pierwszego dnia, w którym organ rentowy zawiesił jej wypłatę.

W myśl przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 kwietnia 2009 roku, „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

Mając na uwadze zaprezentowaną wyżej krytyczną ocenę zajętego przez organ rentowy stanowiska prawnego, koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał w niniejszej sprawie błędną decyzję, odmawiającą podjęcia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011 r. w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, gdyby tylko organ rentowy prawidłowo ustalił konsekwencje uznania przez Trybunał Konstytucyjny skutków przepisu art. 103a ustawy emerytalnej za niebyłe w stosunku do osób, którym przyznano to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. (a zatem również w stosunku do ubezpieczonej). Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Z uwagi na powyższe orzeczono więc jak w punkcie II sentencji wyroku.

Zgodnie z treścią przepisu art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nie rozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

Z przepisu tego wynika więc reguła, zgodnie z którą niedopuszczalne jest dochodzenie przed sądem żądania, które nie było rozpoznane przez organ rentowy. W związku tym żądanie, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, a zostało zgłoszone w odwołaniu lub w toku postępowania przed sądem, musi zostać przekazane przez sąd do rozpoznania organowi rentowemu (por. wyrok SN z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/98, OSNP 2000, nr 15, poz. 591).

W tej sytuacji, mając na uwadze fakt, iż w toku dotychczasowego postępowania przed organem rentowym B. K. (1) domagała się wyłącznie wypłaty zaległych świadczeń emerytalnych, a dopiero na etapie postępowania sądowego

zgłosiła dodatkowo żądanie wypłaty odsetek od tych świadczeń, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie III sentencji.